

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rhif: 43293

Llywodraeth Cymru

Ymgynghoriad – crynodeb o'r ymatebion

Llunio Dyfodol Cymru:

Defnyddio Dangosyddion a Cherrig Milltir
Cenedlaethol i fesur cynnydd ein Cenedl

Cynigion ar gyfer gosod y gyfres gyntaf o gerrig milltir cenedlaethol i
Gymru a cheisio barn ar effaith pandemig COVID-19 ar y dangosyddion
cenedlaethol

Rhagfyr 2021

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

Trosolwg

Diben yr ymgynghoriad hwn oedd ceisio barn ar osod cerrig milltir cenedlaethol i Gymru a fydd yn cynorthwyo Gweinidogion i asesu cynnydd tuag at gyflawni'r saith nod llesiant a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Roedd yr ymgynghoriad yn gofyn hefyd a oedd angen gwneud unrhyw ddiwygiadau i'r dangosyddion cenedlaethol presennol yn sgil y profiadau a gafwyd yn ystod pandemig COVID-19

Camau i'w Cymrydd

Mae'r ddogfen hon er gwybodaeth yn unig.

Rhagor o wybodaeth a dogfennau cysylltiedig

Mae fersiynau print bras, Braille ac iaith amgen o'r ddogfen hon ar gael ar gais.

Manylion cyswll

I gael rhagor o wybodaeth:

Division
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Ebost: LlunioDyfodolCymru@llyw.cymru

Copïau Ychwanegol

Cyhoeddir y crynodeb hwn o'r ymateb a chopïau o'r holl ddogfennau ymgynghori ar ffurf electronig yn unig a gellir eu gweld ar wefan Llywodraeth Cymru.

Linc i'r dogfennau ymgynghori: [hyperlink](#)

Tabl Cynnwys

Cyflwyniad	4
Cyfnod ymgynghori	4
Manylion yr ymatebion	4
Ffurf ymateb y Llywodraeth	6
Y camau nesaf	5
Adran 1 – Cerrig milltir cenedlaethol	6
Adran 2 – Dangosyddion Cenedlaethol	10

Cyflwyniad

Mae'r saith nod llesiant i Gymru sydd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (Y Ddeddf) yn rhoi disgrifiad o Gymru sy'n economaidd, yn gymdeithasol ac yn amgylcheddol gyfiawn. Fel llywodraeth, rydym yn ymrwymedig i gyfrannu at y nodau hyn, a sicrhau bod fframwaith llesiant cenedlaethau'r dyfodol yn parhau i ysgogi prosesau penderfynu gwell ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

Mae'r Ddeddf yn cynnwys tri mesur sy'n helpu i ddarparu dealltwriaeth a rennir o'n gwlad. Mae dangosyddion cenedlaethol sy'n mesur cynnydd, cerrig milltir cenedlaethol sy'n nodi graddfa newid a pha mor gyflym y mae'n digwydd, ac adroddiad tueddiadau'r dyfodol sy'n nodi'r ffactorau a all effeithio ar gynnydd tuag at gyflawni'r nodau llesiant. Gyda'i gilydd, bydd y tri dull hyn yn helpu i lywio dyfodol Cymru.

Diben yr ymgynghoriad hwn oedd ceisio barn ar osod cerrig milltir cenedlaethol i Gymru a fydd yn cynorthwyo Gweinidogion i asesu cynnydd tuag at gyflawni'r saith nod llesiant fel y'u nodir yn y Ddeddf. Roedd yr ymgynghoriad yn gofyn hefyd a oedd angen gwneud unrhyw ddiwygiadau i'r dangosyddion cenedlaethol presennol yn dilyn profiadau pandemig COVID-19.

Cyfnod ymgynghori

Fel sy'n ofynnol gan y Ddeddf, aeth Llywodraeth Cymru ati i ymgynghori â'r cyrff cyhoeddus penodedig, Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru a rhanddeiliaid ehangach.

Ymgynghoriad cyhoeddus

Cynhaliwyd yr ymgynghoriad rhwng 1 Medi 2021 a 26 Hydref 2021. Anfonwyd y papur ymgynghori yn electronig at amrywiaeth eang o randdeiliaid ac fe'i darparwyd ar wefan Llywodraeth Cymru hefyd. Anfonodd y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol lythyr ymgynghori at Brif Weithredwyr Cyrff Cyhoeddus (neu swyddogion cyfatebol) yn gwahodd eu safbwyntiau ynghylch y gwerthoedd arfaethedig ar gyfer y cerrig milltir cenedlaethol a'r newidiadau i'r dangosyddion cenedlaethol.

Cynhaliwyd amrywiaeth o weithgareddau ymgysylltu yn ystod y cyfnod ymgynghori ac, fel rhan o hyn, bu swyddogion Llywodraeth Cymru yn ymgymryd â'r canlynol:

- Gweminarau cyhoeddus
- Cyfarfod rhwydwaith Cydgysylltwyr Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus
- Grŵp Cynghori ar Hawliau Plant
- Sesiwn gyda phanel o bobl ifanc, a hwyluswyd gan fenter Cymru Ifanc
- Pwyllgor Cyswllt Ystadegol Cymru
- Fforymau Rhanddeiliaid Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Manylion yr ymatebion

Cafwyd cyfanswm o 94 o ymatebion, a oedd yn cynnwys:

- 52 o ymatebion drwy e-bost;
- 42 o ymatebion a gyflwynwyd drwy'r ffurflen ar-lein;

Comisiynodd Llywodraeth Cymru Wavehill Ltd i ddadansoddi'r ymatebion a gafwyd yn annibynnol. Mae eu hadroddiad cynhwysfawr yn cael ei gyhoeddi ochr yn ochr â'r ddogfen hon.

Mae Tabl 1 yn rhoi dadansoddiad o'r ymatebwyr. Neilltuwyd categori i'r ymatebwyr fel rhan o broses ddadansoddi'r ymgynghoriad. Bydd rhestr lawn o'r sefydliadau a ymatebodd ar gael yn yr adroddiad ar y dadansoddiad annibynnol o'r ymgynghoriad.

Tabl 1 – Proffil yr ymatebwyr i'r ymgynghoriad

Sector	Nifer yr ymatebion
Sector cyhoeddus	28
<i>Awdurdod Lleol</i>	13
<i>Cyrff Cyhoeddus a Noddir gan Lywodraeth Cymru</i>	6
<i>Byrddau Iechyd</i>	6
<i>Sector cyhoeddus arall</i>	2
<i>Bwrdd partneriaeth</i>	1
Y Trydydd Sector	31
<i>Elusen neu sefydliad nid er elw</i>	19
<i>Sefydliad aelodaeth</i>	12
Eraill	35
<i>Unigolyn</i>	23
<i>Penodiad cyhoeddus</i>	4
<i>Addysg Uwch</i>	1
<i>Undebau Llafur</i>	2
<i>Swyddog etholedig</i>	0
<i>Plaid wleidyddol</i>	0
<i>Ddim yn gwybod</i>	5
Cyfanswm	94

Hoffem achub ar y cyfle hwn i ddiolch i bawb a ymatebodd i'r ymgynghoriad ac i'r rhai a gymerodd ran yn y gweminarau, cyfarfodydd a digwyddiadau am eu cyfraniadau.

Y camau nesaf

Ar ôl ystyried yr ymatebion i'r ymgynghoriad, cam nesaf y gwaith fydd:

- Mireinio a gosod y cerrig milltir cenedlaethol cyntaf i Gymru a'r dangosyddion cenedlaethol diwygiedig.

- Pennu manylion o ran sut y caiff y dangosyddion cenedlaethol newydd eu mesur.
- Darparu'r diweddariad cyntaf ar y dangosyddion newydd a chynnydd tuag at gyflawni'r cerrig milltir cenedlaethol yn adroddiad Llesiant Cymru yn 2022.
- Mynd i'r afael â'r gwaith ar yr ail gyfres o gerrig milltir cenedlaethol yn 2022.

Ffurf ymateb y Llywodraeth

Mae'r ddogfen hon yn rhoi ymateb Llywodraeth Cymru i'r ymgynghoriad, yn seiliedig ar y dadansoddiad annibynnol a gynhaliwyd gan Wavehill Ltd. Nid ymateb i bob awgrym unigol a wnaed yw diben y ddogfen hon.

Mae'r ddogfen wedi'i rhannu'n ddwy adran:

Adran 1: Ymateb i'r gwerthoedd arfaethedig ar gyfer y cerrig milltir cenedlaethol

Adran 2: Ymateb i'r newidiadau a'r ychwanegiadau arfaethedig i'r set o ddangosyddion cenedlaethol

Adran 1 – Cerrig milltir cenedlaethol

Roedd yr ymgynghoriad yn gofyn am safbwyntiau ynghylch gwerthoedd arfaethedig ar gyfer naw carreg filltir genedlaethol. Mae'r adran hon yn crynhoi ymateb Llywodraeth Cymru i'r sylwadau a gafwyd.

Roeddem yn falch iawn o weld bod yr adroddiad ar y dadansoddiad annibynnol yn nodi'n glir bod cryn gefnogaeth o blaid ffocws sylweddol pob dangosydd cenedlaethol a charreg filltir genedlaethol yn y cynigion.

Yn gyffredinol, cafodd pob dangosydd cenedlaethol a charreg filltir genedlaethol groeso cadarnhaol gan yr ymatebwyr. Mae hyn yn awgrymu bod cytundeb cyffredinol o ran pwysigrwydd y materion a amlinellwyd yn y cynigion, a'r blaenoriaethau y maent yn ceisio ymdrin â nhw.

Fodd bynnag, rydym wedi mireinio rhai o'r cerrig milltir cenedlaethol yn seiliedig ar yr ymatebion a gafwyd, fel yr amlinellir isod.

Cymwysterau

Yn gyffredinol, cafwyd cryn gefnogaeth o blaid ffocws a bwriad sylweddol y ddwy garreg filltir genedlaethol arfaethedig mewn perthynas â chymwysterau. Roedd 92.4% o'r ymatebwyr a atebodd y cwestiwn hwn yn cytuno â'r dull cyffredinol.

Nododd nifer o ymatebwyr bwysigrwydd mynd i'r afael ag anghydraddoldebau sy'n gysylltiedig â chymwysterau a bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gydweithio â

rhanddeiliaid i ystyried pa gymorth y gellir ei ddarparu i ddileu rhwystrau i addysg a hyfforddiant.

Hefyd, nododd rhai ymatebwyr bwysigrwydd gosod targed mwy uchelgeisiol mewn perthynas â chymwysterau. Sicrhau bod 75% o'r oedolion o oedran gweithio yng Nghymru yn gymwys hyd at lefel 3 yw'r uchelgais a osodwyd fel ein llinell sylfaen, ond bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gyda rhanddeiliaid i ystyried a ellid gosod carreg filltir hyd yn oed yn fwy uchelgeisiol.

Addysg, cyflogaeth a hyfforddiant

Cafwyd cryn gefnogaeth o blaid cynnwys y garreg filltir genedlaethol hon. Roedd 94% o'r rhai a ymatebodd yn cytuno â'r cynigion.

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ystyried sut y caiff y gwaith hwn ei ddatblygu gan ganolbwyntio ar leihau anghydraddoldeb a sicrhau y rhoddir y budd mwyaf i bobl ifanc sy'n symud drwy addysg, hyfforddiant ac ymlaen i gyflogaeth. Mae hyn yn cynnwys cysylltu â thargedau yn Strategaeth Cyflogadwyedd Llywodraeth Cymru sydd ar ddod, yn ogystal â sicrhau cydweddiad â'r Warrant i Bobl Ifanc sydd wrth wraidd ein hymdrechion i gefnogi pobl ifanc i ymuno â'r farchnad lafur. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn ailwampio ac yn ail-lansio'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu leuenctid er mwyn helpu i leihau nifer y bobl ifanc sy'n wynebu risg beidio ag ymgysylltu ag addysg, cyflogaeth na hyfforddiant.

Cyflogaeth

Cafwyd cefnogaeth eang o blaid y garreg filltir a awgrymwyd ar gyfer cyflogaeth a dywedodd 89.4% o'r ymatebwyr eu bod yn cytuno â'r dull arfaethedig.

Yn dilyn awgrymiadau gan ymatebwyr a gwaith parhaus gyda rhanddeiliaid, mae Llywodraeth Cymru wedi ychwanegu cyfeiriad penodol at 'waith teg' yn y garreg filltir genedlaethol hon'. Mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i ddatblygu gwaith teg fel blaenoriaeth hanfodol.

Caiff Strategaeth Cyflogadwyedd newydd Llywodraeth Cymru ei chyhoeddi yn y gwanwyn a bydd yn amlinellu camau i gyflymu cynnydd mewn perthynas â'r garreg filltir genedlaethol hon â cherrig milltir eraill sy'n ymwneud â'r farchnad lafur. Ilwybrau dilyniant i bobl ifanc yn y farchnad lafur a datblygu ein huchelgeisiau gwaith teg.

Cyflog Cyfartal

Cafwyd llawer iawn o gefnogaeth o blaid bwriad a ffocws y garreg filltir genedlaethol hon ac roedd 95.4% o'r ymatebion yn cytuno â'r dull cyffredinol.

Mae gosod yr uchelgais hon fel un o'r cerrig milltir cenedlaethol yn sicrhau bod ein dull gweithredu yn gyson ac mae'n cyd-fynd â'r dyheadau a nodir yn strategaethau a thasgluoedd gwaith teg a chydaddoldeb Llywodraeth Cymru, gan gynnwys: Gwaith Teg Cymru, y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Rhywiol, y Tasglu Hawliau Pobl

Anabl, y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol a'r Strategaeth Amrywiaeth a Chynhwysiant.

Ymddygiadau Ffordd Iach o Fyw

Cafwyd canfyddiadau cadarnhaol o'r garreg filltir genedlaethol arfaethedig hon a dywedodd 90 y cant o'r rhai a ymatebodd i'r cwestiwn eu bod yn cytuno â'r dull gweithredu cyffredinol.

Un thema bwysig a godwyd gan ymatebwyr oedd bod y garreg filltir genedlaethol (a dangosyddion cenedlaethol 3 a 5) wedi'i geirio mewn ffordd negyddol. Awgrymwyd y byddai troi'r geiriad o chwith a defnyddio cywair mwy cadarnhaol yn helpu i egluro'r garreg filltir (a'r dangosyddion) gan ei gwneud yn haws i'w dehongli ac y byddai hyn yn atgyfnerthu neges ffordd iach o fyw.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ystyried hyn ac wedi penderfynu newid gwerth y garreg filltir genedlaethol er mwyn adlewyrchu hyn – Cynyddu canran y plant sydd â dau ymddygiad iach neu fwy o ran ffordd o fyw i 94% erbyn 2035 a mwy na 99% erbyn 2050. Bydd geiriad y dangosyddion cenedlaethol cysylltiedig ar gyfer oedolion a phlant hefyd yn cael ei ddiwygio.

Ôl Troed Byd-eang

Cafwyd llawer o gefnogaeth o blaid y dangosydd a'r garreg filltir a gyflwynwyd, gydag atebion cadarnhaol gan 87.9% o'r ymatebwyr.

Fel rhan o weledigaeth Llywodraeth Cymru i gael Cymru gynaliadwy erbyn 2050 ac fel rhan o'n hymateb parhaus i'r argyfwng hinsawdd a natur, rydym am weld Cymru yn defnyddio ei chyfran deg o adnoddau'r ddaear yn unig.

Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n gweithio gyda phartneriaid i ystyried dulliau addas o ddiweddarau'r ôl troed yn 2022.

Allyriadau Sero Net

Nododd 83% o'r ymatebwyr eu bod yn cefnogi'r garreg filltir genedlaethol hon.

Ym mis Mawrth 2021, gwnaeth y Senedd ymrwymiad ffurfiol y byddai gan Gymru allyriadau sero net erbyn 2050. Mae'r targed sero net yn adlewyrchu'r cyngor diweddaraf gan ein cynghorwyr arbenigol, y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd, a grëwyd yn fwriadol i adlewyrchu 'uchelgais uchaf posibl' Cymru yn unol â'n galluedd penodol, fel y ndwyd yng Nghytundeb Paris.

Mae gosod y garreg filltir genedlaethol hon yn cyd-fynd â'r targed deddfwriaethol a nodir yn Neddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016. Pe bai'r amodau'n cael eu bodloni ar gyfer newid y targed deddfwriaethol ar gyfer sero net yng Nghymru, byddai'r garreg filltir a osodwyd yma yn adlewyrchu'r newid hwnnw.

Yr Iaith Gymraeg

Cafwyd cefnogaeth eang (80%) gan yr ymatebwyr i'r ymgynghoriad o blaid y garreg filltir genedlaethol hon.

Mae targed Cymraeg 2050 o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 eisoes wedi'i ymgorffori yng ngwaith Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid a bydd yn parhau i fod yn flaenoriaeth i ni.

Mae Llywodraeth Cymru o'r farn mai'r cyfrifiad yw'r ffynhonnell awdurdodol o wybodaeth am nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghymru, a dyma sut y byddwn yn parhau i fesur cynnydd tuag at wireddu ein huchelgais o sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg. Bydd data o Gyfrifiad 2021 ar gael yng ngwanwyn 2022 a fydd yn helpu i lywio ein llwybr tuag at filiwn o siaradwyr Cymraeg.

Adran 2 – Dangosyddion Cenedlaethol

Mae'r adran hon wedi'i rhannu'n dair rhan:

1. Ymateb i gynigion ynghylch dull teithio, safon ofynnol ar gyfer bywyd digidol a diwygio dangosydd cenedlaethol 33 – (canran yr anheddau â pherfformiad ynni digonol).
2. Ymateb i awgrymiadau ar gyfer newidiadau eraill i'r set o ddangosyddion cenedlaethol – cynigion a fydd yn cael eu rhoi ar waith.
3. Ymateb i awgrymiadau ar gyfer newidiadau eraill i'r set o ddangosyddion cenedlaethol – cynigion na fyddant yn cael eu rhoi ar waith.

1. Ymateb i gynigion ynghylch dull teithio, safon ofynnol ar gyfer bywyd digidol a diwygio dangosydd cenedlaethol 33 – (canran yr anheddau â pherfformiad ynni digonol).

Gofynnodd yr ymgynghoriad am safbwyntiau ynghylch tri newid penodol a gynigiwyd i'r dangosyddion cenedlaethol. Mae'r adran hon yn crynhoi ymateb Llywodraeth Cymru mewn perthynas â'r pynciau hyn.

Dull teithio

Ar y cyfan, roedd 82% o'r ymatebwyr i'r cwestiwn ar ddull teithio yn cytuno'n gyffredinol â'r cynnig i'w cynnwys fel dangosydd cenedlaethol newydd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ystyried yr ymateb hwn a bydd yn rhoi dangosydd cenedlaethol newydd ar waith mewn perthynas â chanran y siwrneiau a wneir drwy gerdded, beicio neu gan ddefnyddio trafndiaeth gyhoeddus.

Bydd y dangosydd newydd hwn yn cynnwys trafndiaeth gyhoeddus fel rhan o'r mesur, gan adlewyrchu diddordeb y cyhoedd yn y pwnc hwn.

Safon ofynnol ar gyfer bywyd digidol

Cafwyd cryn gefnogaeth o blaid cynnwys dangosydd sy'n ymwneud â safon ofynnol ar gyfer bywyd digidol, ac roedd 85% o'r rhai a ymatebodd i'r cwestiwn yn cytuno.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ystyried yr ymateb hwn a bydd yn rhoi dangosydd cenedlaethol newydd ar waith mewn perthynas â statws cynhwysiant digidol a gaiff ei ddatblygu ar y cyd â safon ofynnol ar gyfer bywyd digidol.

Bydd y dangosydd newydd hwn yn cynnwys cysyniadau megis cyflymder cysylltedd, mynediad i ddyfeisiau a sgiliau digidol, yr oedd pob un ohonynt yn themâu allweddol a godwyd yn yr ymgynghoriad.

Perfformiad ynni anheddau

Cafwyd cefnogaeth gyffredinol o blaid diwygio'r mesur ar gyfer dangosydd cenedlaethol 33 – canran yr anheddau gyda pherfformiad ynni digonol, ac roedd 70% o'r ymgynghoreion a ymatebodd i'r cwestiwn yn cytuno.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ystyried yr ymateb hwn ac mae'n ymrwymo i ddiweddarau'r mesur ynghyd â gwaith sydd wedi'i gynllunio ar gyfer 2022 ar Safon Ansawdd Tai Cymru er mwyn nodi mesur sy'n cydnabod ffactorau megis effeithlonrwydd ynni a gradd effaith amgylcheddol.

2. Ymateb i awgrymiadau ar gyfer newidiadau eraill i'r set o ddangosyddion cenedlaethol – cynigion a fydd yn cael eu rhoi ar waith.

Gofynnodd yr ymgynghoriad i ymatebwyr am eu barn ynghylch a oedd pandemig COVID-19 wedi tynnu sylw at unrhyw fylchau ychwanegol yn y ffordd y caiff cynnydd tuag at y saith nod llesiant ei fesur, a chynigiwyd awgrymiadau gan oddeutu hanner yr ymatebwyr.

O ganlyniad i ymatebion i'r ymgynghoriad a gweithgareddau ymgysylltu ehangach â rhanddeiliaid, byddwn yn rhoi dau ddangosydd cenedlaethol newydd ar waith ac yn diwygio un dangosydd yn y set gyfredol.

Costau mewn perthynas â thai

Nodwyd bod bwlch pwysig yn y dangosyddion cenedlaethol mewn perthynas â'r gallu i fforddio rhywle i fyw, boed hynny drwy rentu neu brynu, a bod y mater hwn yn bwysicach fyth yn sgil y pandemig. Codwyd hyn gan nifer o'r rhai a ymatebodd i'r ymgynghoriad a thrwy'r gweithgareddau ymgysylltu ehangach hefyd. Nododd ymatebwyr yr effaith y mae fforddiadwyedd tai yn ei chael ar unigolion yn ogystal â chydlyniant cymunedau a'u diwylliant, gan gynnwys y Gymraeg.

Felly, bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi dangosydd cenedlaethol newydd ar waith mewn perthynas â chanran yr aelwydydd sy'n gwario 30% neu fwy o'u hincwm ar gostau mewn perthynas â thai. Mae 30% yn drothwy a ddefnyddir yn gyffredin mewn perthynas â chostau mewn perthynas â thai. Bydd ychwanegu'r dangosydd hwn yn atgyfnerthu'r ymdriniaeth o'r nodau ar gyfer Cymru lewyrchus, Cymru fwy cyfartal, Cymru o gymunedau cydlynus a Chymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu.

Cyfiawnder a chydlyniant cymunedol

Roedd cyfiawnder wedi ei nodi o'r blaen fel bwlch yn y set o ddangosyddion ac eleni cafodd ei godi fel maes pwysig gan banel o bobl ifanc. Yn ogystal, gwelwyd diddordeb ehangach mewn atgyfnerthu i ba raddau yr ymdrinnir â chydlyniant cymunedol, ymgysylltu sifig a'r ffactorau a allai effeithio ar gysylltedd cymunedau. Y

tu hwnt i'r ymgynghoriad, adlewyrchodd argymhellion gan y Comisiwn ar Gyfiawnder yng Nghymru yn 2019 bwysigrwydd gwella mynediad at gyfiawnder yng Nghymru a gwella data ar gyfiawnder yn fwy cyffredinol.

Mae pynciau a godwyd gan ymatebwyr, megis dylanwad ar benderfyniadau lleol, diogelwch cymunedol a chanfyddiadau o gydlyniant cymunedol, eisoes yn cael eu hadlewyrchu yn y dangosyddion cenedlaethol, ond nid yw cyfiawnder wedi'i gynnwys. Mae hyder yn y system gyfiawnder yn ddangosydd o gydlyniant a chydaddoldeb cymunedau yng Nghymru. Felly, bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi dangosydd cenedlaethol newydd ar waith mewn perthynas â chanran y bobl sydd â hyder yn y system gyfiawnder. Bydd ychwanegu'r dangosydd hwn, sy'n ymwneud â hyder dinasyddion mewn system ddemocrataidd, yn helpu i atgyfnerthu'r ymdriniaeth o'r nodau ar gyfer Cymru fwy cyfartal, Cymru o gymunedau cydlynus a Chymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang.

Diogelwch swyddi

Yn y gorffennol, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i roi argymhellion y Comisiwn Gwaith Teg ar waith, gan gynnwys dangosydd cenedlaethol ar y Cyflog Byw gwirioneddol. O ganlyniad, gwnaethom ymrwymo i gael gwared ar y dangosydd presennol am ansawdd cyflogaeth (canran y bobl mewn cyflogaeth sydd ar gontractau parhaol (neu gontractau dros dro ac nad ydynt yn ceisio cyflogaeth barhaol) ac sy'n ennill mwy na 2/3 o gyflog canolrifol y DU) a chynnwys dangosydd am gyfran y cyflogeion sy'n ennill y Cyflog Byw gwirioneddol o leiaf yn ei le.

Yn yr ymgynghoriad hwn, nododd ymatebwyr fod yr angen i gynnal rhyw fath o sicrwydd swydd yn bwysicach fyth yn sgil y pandemig.

Felly, bydd Llywodraeth Cymru yn cadw elfen sicrwydd swydd y dangosydd gwreiddiol gan roi'r elfen newydd ar waith hefyd mewn perthynas â'r rhai sy'n ennill y Cyflog Byw gwirioneddol o leiaf. Y dangosydd fydd canran y bobl mewn cyflogaeth sydd ar gontractau parhaol (neu gontractau dros dro ac nad ydynt yn ceisio cyflogaeth barhaol) ac sy'n ennill y Cyflog Byw gwirioneddol o leiaf

Bydd ychwanegu'r dangosydd hwn yn cynnal yr ymdriniaeth o'r nodau ar gyfer Cymru lewyrchus, Cymru iachach, Cymru fwy cyfartal a Chymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang.

3. Ymateb i awgrymiadau ar gyfer newidiadau eraill i'r set o ddangosyddion cenedlaethol – cynigion na fyddant yn cael eu rhoi ar waith.

Mae'r adran hon yn ymateb i'r awgrymiadau mwy cyffredin a gafwyd ar gyfer dangosyddion newydd lle rydym wedi penderfynu peidio â gwneud newid. Gwnaed nifer mawr o awgrymiadau ac nid ydym wedi ceisio ymateb i bob dangosydd newydd a gynigiwyd.

Dangosyddion iechyd ychwanegol

Rydym yn cydnabod pwysigrwydd ac ehangder crynhoi agweddau ar iechyd y cyhoedd yn llawn. Nid oedd sawl un o'r awgrymiadau a gafwyd ar gyfer dangosyddion iechyd yn bodloni'r meini prawf ar gyfer dangosydd cenedlaethol, er enghraifft, nid oeddent yn canolbwyntio ar ganlyniadau neu roeddent yn adlewyrchu perfformiad un sefydliad. Teimlwyd bod y cydbwysedd o ddangosyddion iechyd sydd yn y set o ddangosyddion cenedlaethol ar hyn o bryd yn ddigonol. Ar hyn o bryd, mae 31 o'r 50 o ddangosyddion yn gysylltiedig â'r nod o gael Cymru iachach.

Dangosyddion llesiant meddyliol

Teimlid bod llesiant meddyliol eisoes wedi'i gynnwys mewn sawl dangosydd cenedlaethol, gan gynnwys y sgôr llesiant meddyliol cymedrig a chanran y bobl sy'n unig. Bydd adroddiad blynyddol Llesiant Cymru yn parhau i adrodd ar wybodaeth gyd-destunol ychwanegol mewn perthynas â llesiant meddyliol, ar y cyd â'r dangosydd cenedlaethol hwn.

Mynediad i'r awyr agored

Cydnabyddir bod y maes hwn wedi dod yn bwysicach fyth yn ystod y pandemig, ond mae eisoes wedi'i gynnwys fel rhan o ddangosydd 24 mewn perthynas â mynediad at gyfleusterau a gwasanaethau. Bydd adroddiad blynyddol Llesiant Cymru yn parhau i adrodd ar fynediad i fannau gwyrdd, ar y cyd â'r dangosyddion cenedlaethol.

Plant a phobl ifanc

Cafodd cynyddu'r pwyslais ar blant a phobl ifanc ei nodi gan ymatebwyr fel dangosydd newydd posibl yn ogystal ag fel elfen bwysig wrth ddadansoddi'r dangosyddion presennol. Mae dangosyddion cenedlaethol sy'n casglu profiadau plant a phobl ifanc yn benodol eisoes yn bodoli ac nid oes cynlluniau i ychwanegu rhagor o ddangosyddion yn y maes hwn. Fodd bynnag, rydym yn cytuno ei bod yn bwysig ymdrin â phlant a phobl ifanc yn llawnach yn y set o ddangosyddion cenedlaethol ac rydym wedi ymrwymo ystyried sut y gellir isrannu'r dangosyddion presennol er mwyn sicrhau y caiff llesiant plant a phobl ifanc ei fesur.